

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО БДЖІЛЬНИЦТВА

Кабин Ольга Валеріївна
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Максименко Юлія Вікторівна
кандидат біологічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Бджільництво є важливою складовою аграрного сектору та екосистемних послуг, оскільки медоносні бджоли (*Apis mellifera*) забезпечують запилення понад 75 % сільськогосподарських культур, що прямо впливає на продовольчу безпеку. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, економічна цінність запилення у світі оцінюється в сотні мільярдів доларів щороку [4]. Водночас упродовж останніх десятиліть спостерігається зниження чисельності бджолиних сімей, що зумовлює актуальність дослідження сучасного стану бджільництва та факторів його стабільності.

Метою дослідження є узагальнення сучасних наукових даних щодо стану бджільництва, визначення основних загроз для бджолиних популяцій та окреслення напрямів сталого розвитку галузі. Аналіз літературних джерел дозволяє виділити кілька ключових груп чинників, що впливають на стан бджільництва.

Однією з найгостріших проблем є так званий синдром колапсу бджолиних сімей -явище, коли робочі бджоли раптово зникають з вулика без жодних видимих причин. Саме це явище детально задокументували Ван Енгелсдорп та його колеги [2]. Окремої уваги заслуговує кліщ вароа - небезпечний паразит, який не лише живиться за рахунок бджіл, а й передає їм різноманітні вірусні захворювання [3]. До цього додається ще один чинник - зміни клімату, через які квіти починають цвісти не в той час, коли бджоли найбільш активні, що порушує їхній природний ритм життя.

Не менш серйозну загрозу становить діяльність самої людини. Дослідження Goulson та співавторів показало, що пестициди - особливо клас речовин під назвою неонікотиноїди - завдають бджолам відчутної шкоди: порушують здатність орієнтуватися у просторі, послаблюють імунітет і скорочують тривалість життя [1]. Інтенсивне сільське господарство з його монокультурами позбавляє бджіл різноманітного та повноцінного харчування. Існує й системна проблема на рівні галузі загалом. Айзен і Хардер звернули увагу на тривожну тенденцію: потреба у запиленні сільськогосподарських культур зростає значно швидше, ніж чисельність самих бджіл [4]. У регіональному аспекті стан бджільництва відрізняється: у країнах Європи спостерігається певна стабілізація чисельності бджіл завдяки регулюванню пестицидів, тоді як в інших регіонах втрати залишаються значними. В Україні бджільництво є традиційно

розвиненою галуззю, однак стикається з проблемами отруєння бджіл, захворювань та недостатнього контролю.

Загалом стан бджільництва визначається комплексом біологічних, екологічних та соціально-економічних факторів. Основними напрямками розвитку є зменшення використання токсичних пестицидів, збереження біорізноманіття, впровадження сучасних методів контролю хвороб та розвиток систем моніторингу.

Список літератури

1. Goulson D., Nicholls E., Botías C., Rotheray E. *Combined stress from parasites, pesticides and lack of flowers drives bee declines*. Science. 2015. <https://doi.org/10.1126/science.1255957>
2. VanEngelsdorp D., Evans J. D., Saegerman C. et al. *Colony Collapse Disorder: A Descriptive Study*. PLoS ONE. 2009. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0006481>
3. Rosenkranz P., Aumeier P., Ziegelmann B. *Biology and control of Varroa destructor*. Journal of Invertebrate Pathology. 2010. <https://doi.org/10.1016/j.jip.2009.07.016>
4. Aizen M. A., Harder L. D. *The global stock of domesticated honey bees is growing slower than agricultural demand for pollination*. Current Biology. 2009. <https://doi.org/10.1016/j.cub.2009.03.071>